

Expertises beroepsziekten en bedrijfsongevallen

prof dr mr A.J. Akkermans

Beroepsziekten en bedrijfsongevallen vanuit juridisch perspectief

Werkgevers aansprakelijkheid

Aard van de gebeurtenis:	arbeidsongeval + letsel + verzuim:	beroepsziekten:	schade aan derden:	'ongewenst gedrag':	totaal **::
Gemiddeld aantal p. jaar:	213 000- 230 000	± 6000 *	?	160 000	379 000- 396 000 (+ ?)
Potentiële schadeclaims:	19 170- 20 700	± 540- 840 *	?	15 000	34 710- 36 540 (+ ?)
Ingediende claims:	3 830 - 4 200	± 540- 700	3300- 3600	715 - 835	8 390- 9 340
Afgehandelde claims:	3 060 - 3 320	± 504- 584	2570- 2800	640 - 730	6 770- 7 430

* Onderzoek naar onderrapportage wijst echter uit dat een aantal van 50 000 gevallen per jaar aannemelijk is (zie hierover de tekst). Het potentieel aantal claims zou dan 4500 zijn.

** de totalen zijn afgerond op tientallen.

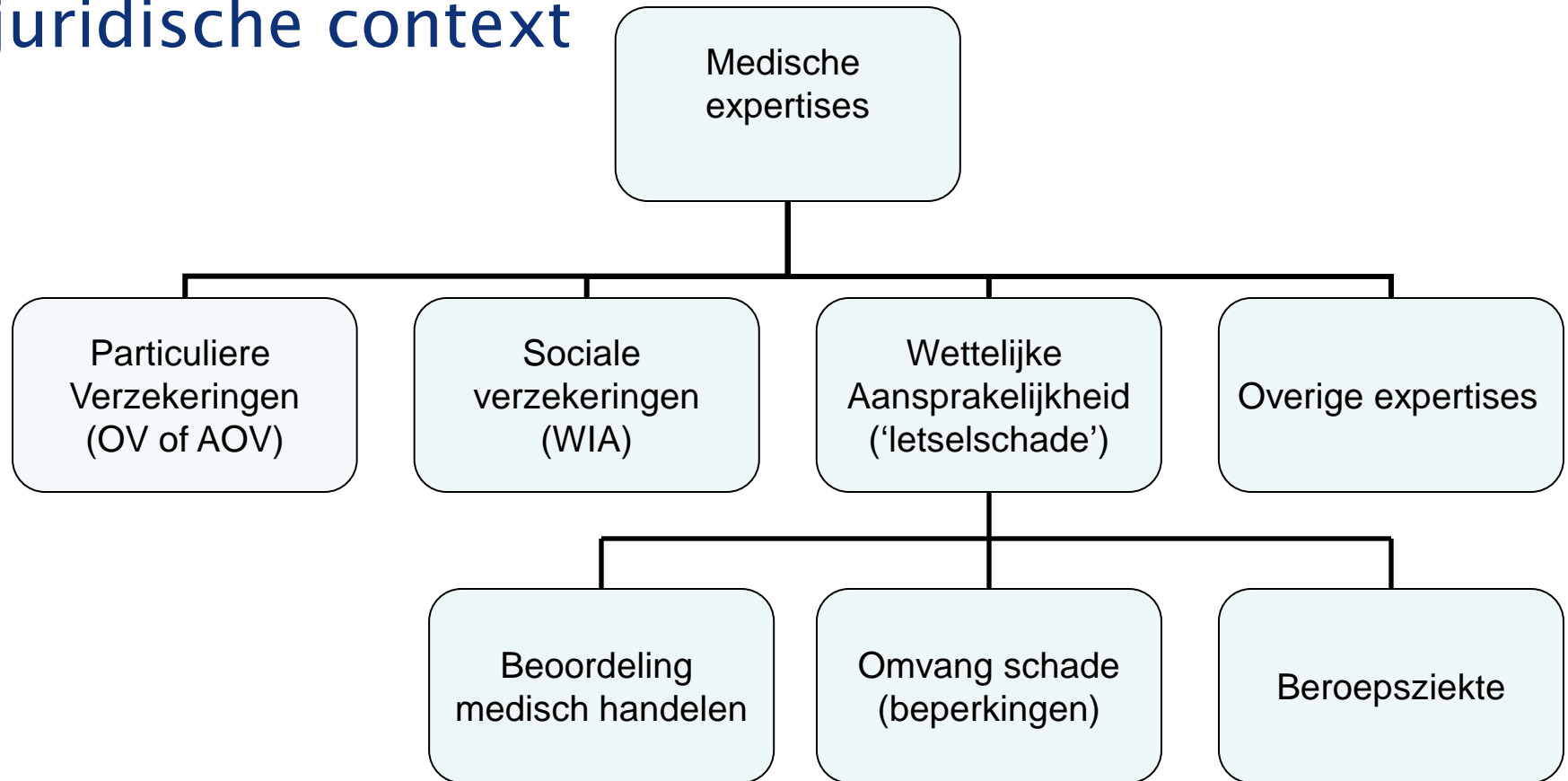
Gemengd compensatiestelsel: sociale verzekering en civiele aansprakelijkheid

- Schadepost
 - Ziektekosten
 - Inkomstenderving
 - Smartengeld
 - Buitengerechtelijke kosten rechtsbijstand
- Primaire vergoeding door
 - Zorgverzekeraar (ongeacht oorzaak)
 - Werkgever betaalt 2 jaar loon door (ongeacht oorzaak)
 - Na die 2 jaar: WIA (ongeacht oorzaak)
 - Indien 7:658 toepasselijk: aanvulling door werkgever tot volledige schadevergoeding
 - (oorzaak dus arbeidsongeval of beroepsziekte)
 - Alleen indien 7:658 toepasselijk: door werkgever (nl in het kader van de volledige schadevergoeding van het aansprakelijkheidsrecht)

Zorgverzekeraar en UWV hebben regresrecht op de aansprakelijke Partij. Bij werkgeversaansprakelijkheid dus op de werkgever (dwz diens AVB verzekeraar)

Medische expertises in uiteenlopende juridische context

Wat is voor de expert het belang van de juridische context?

De context van de expertise is o.a. bepalend voor:

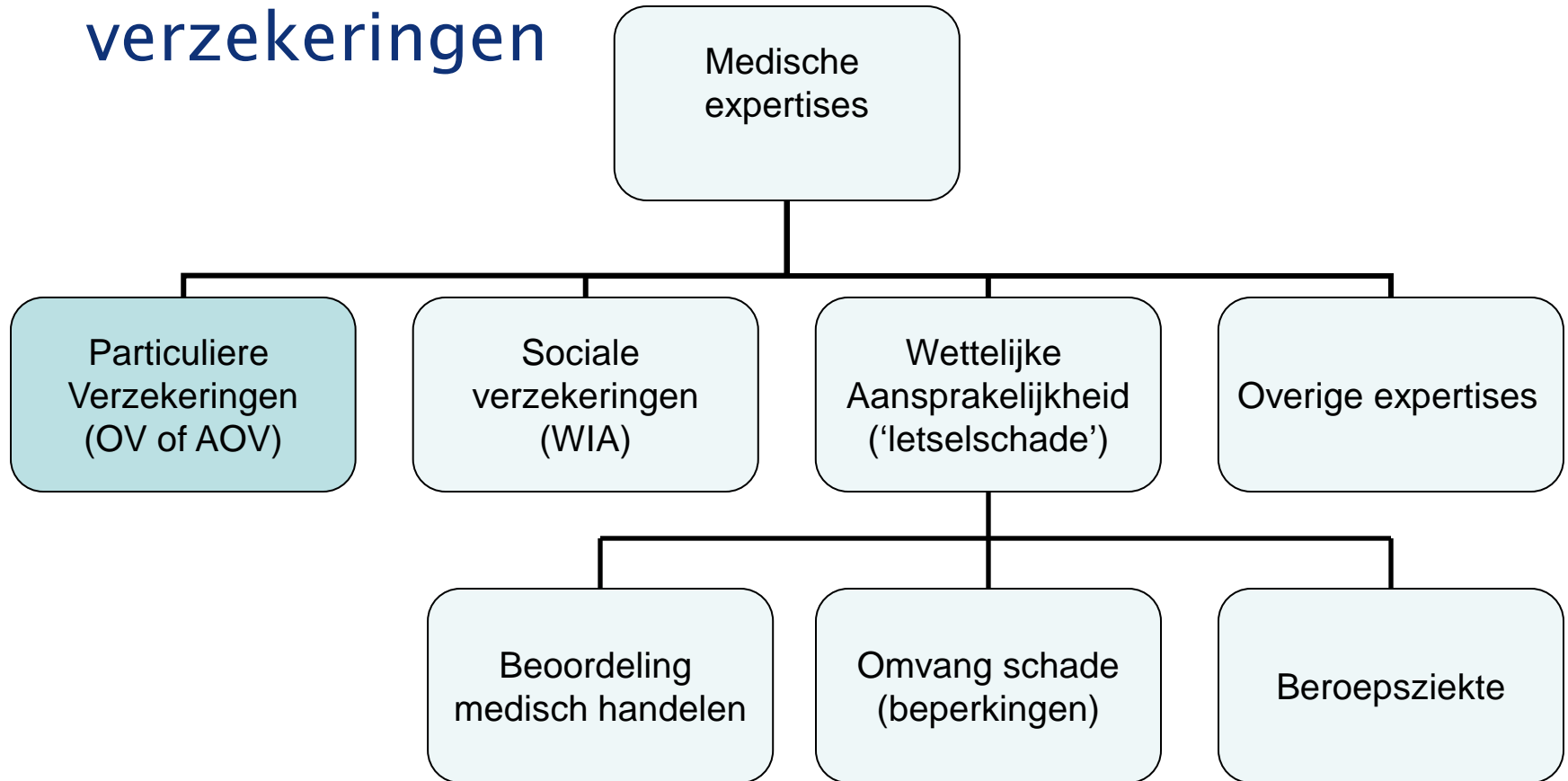
- **Waarvoor de expertise dient**
De expert zal beter in staat zijn de aanvragers van dienst te zijn, dwz een rapport te maken dat de zaak ook daadwerkelijk verder helpt.
- **Het maatgevende criterium voor de beslissing die op basis van de expertise moet worden genomen**
- **De vraagstelling**
De expert zal beter begrijpen wat met de vraagstelling wordt beoogd
- **De knelpunten die in de zaak en de expertise een rol kunnen spelen**
Staat blootstelling vast, hypothetische situatie zonder ongeval of blootstelling, medisch oordeel van belang voor de omvang van de vergoeding, of (ook) voor de vraag of er überhaupt een aanspraak op vergoeding is, welke medische gegevens zijn relevant, bepaalde procedurele aspecten (o.a. blokkeringsrecht)

Wat is voor de expert het belang van de juridische context?

In het algemeen:

Het komt de kwaliteit van het deskundigenbericht zeer ten goede als de expert zich kan verplaatsen in de positie van partijen / de rechter, het probleem dat de aanleiding voor de expertise vormt, en de criteria die een rol spelen bij de oplossing.

De expertise in het kader van particuliere verzekeringen

Aspecten van particuliere verzekeringen (OV en AOV)

- Juridisch kader: het privaatrecht (verhouding burgers onderling): contract tussen verzekeringsmaatschappij en verzekerde
- Civiele sector rechtbank, hoogste rechter de Hoge Raad der Nederlanden (HR)
- Aanwijzingen van de rechtspraak in de ‘Leidraad deskundigen in civiele zaken’ (www.rechtspraak.nl > Procedures > Landelijke regelingen > Civiel recht > Leidraad deskundigen in civiele zaken)
- Partijen: de partijen bij de verzekeringsovereenkomst
- Inzet: recht op uitkering zoals is bepaald in de polis
- Criterium: ‘zoals afgesproken’ = polisbepalingen, kwestie van uitleg
- Knelpunten: (1) moeilijk objectiveerbare klachten,
(2) medeoorzaken bestaande situatie

Aspecten van particuliere verzekeringen (OV en AOV)

- Juridisch kader: het privaatrecht (verhouding burgers onderling): contract tussen verzekeringsmaatschappij en verzekerde
- Civiele sector rechtbank, hoogste rechter de Hoge Raad der Nederlanden (HR)
- Aanwijzingen van de rechtspraak in de ‘Leidraad deskundigen in civiele zaken’ (www.rechtspraak.nl > Procedures > Landelijke regelingen > Civiel recht > Leidraad deskundigen in civiele zaken)
- Partijen: de partijen bij de verzekeringsovereenkomst
- Inzet: recht op uitkering zoals is bepaald in de polis
- Criterium: ‘zoals afgesproken’ = **polisbepalingen**, kwestie van uitleg

Het maatgevende criterium bij particuliere verzekeringen: de polisbepalingen

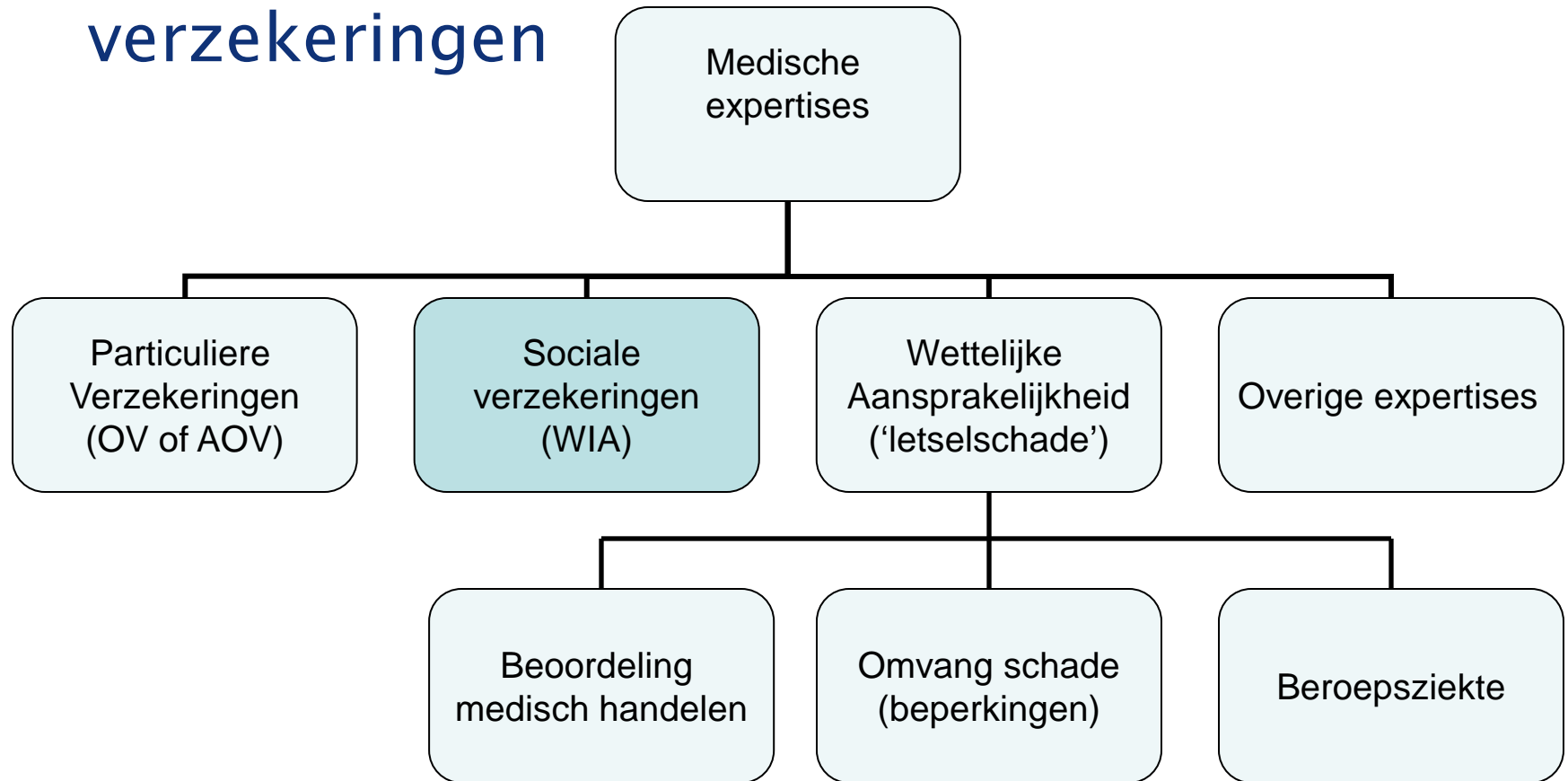
Modelbepaling 2000 voor een AOV van het Verbond van Verzekeraars:

“Van arbeidsongeschiktheid is uitsluitend sprake indien er in relatie tot ziekte of ongeval objectief medisch vast te stellen stoornissen bestaan, waardoor de verzekerde beperkt is in zijn functioneren.”

Typisch voor een expertise bij een AOV:

- Dekking beperkt tot 'objectief medisch vast te stellen stoornissen'
=> objectiveerbaarheid onderdeel van partijdebat en van vraagstelling
- Verzekerd pleegt te zijn niet functieverlies, maar arbeidsongeschiktheid in het *eigen* beroep (vaak met drempel van 25%)
=> partijdebat over restcapaciteit

De expertise in het kader van sociale verzekeringen

Aspecten van sociale verzekeringen

- Juridisch kader: het publiekrecht. Verhouding overheid – burger
- Bestuurssector rechtbank, hoogste rechter de Centrale Raad van Beroep (CRvB)
- Aanwijzingen van de rechtspraak in de ‘Leidraad medisch deskundigen in bestuursrechtelijke zaken’ (www.rechtspraak.nl > Procedures > Landelijke regelingen > Bestuursrecht > Leidraad medisch deskundigen in bestuursrechtelijke zaken)
- Partijen: UWV versus betrokkenen
- Inzet: recht op uitkering zoals op grond van de vigerende regelgeving
- Criterium: ‘arbeidsongeschikt door ziekte of gebrek’ (Medisch arbeidsongeschiktheids criterium, MAOC)
- Dus: ‘ziek is ziek’, herkomst niet relevant

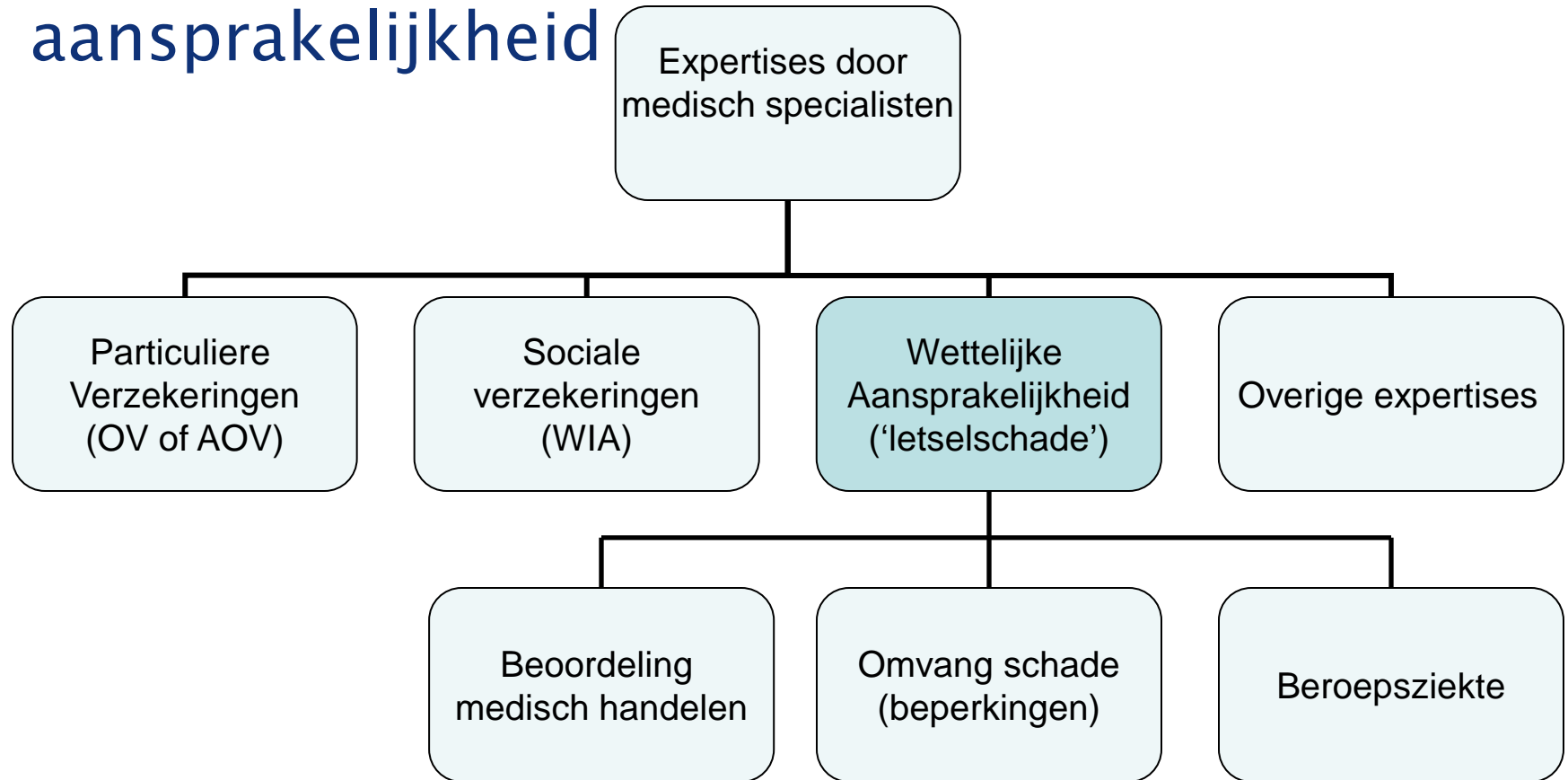
Aspecten van sociale verzekeringen

- Juridisch kader: het publiekrecht. Verhouding overheid – burger
- Bestuurssector rechtbank, hoogste rechter de Centrale Raad van Beroep (CRvB)
- Aanwijzingen van de rechtspraak in de ‘Leidraad medisch deskundigen in bestuursrechtelijke zaken’ (www.rechtspraak.nl > Procedures > Landelijke regelingen > Bestuursrecht > Leidraad medisch deskundigen in bestuursrechtelijke zaken)
- Partijen: UWV versus betrokkenen
- Inzet: recht op uitkering zoals op grond van de vigerende regelgeving
- Criterium: ‘arbeidsongeschikt door ziekte of gebrek’ (Medisch arbeidsongeschiktheidscriterium, MAOC)
- Dus: ‘**ziek is ziek**’, herkomst niet relevant

Medisch arbeidsongeschiktheids criterium

‘Arbeidsongeschikt, geheel of gedeeltelijk, is hij die als rechtstreeks en objectief medisch vast te stellen gevolg van ziekte of gebreken geheel of gedeeltelijk niet in staat is om met arbeid te verdienen, hetgeen gezonde personen, met soortgelijke opleiding en ervaring, ter plaatse waar hij arbeid verricht of het laatst heeft verricht, of in de omgeving daarvan, met arbeid gewoonlijk verdienen’.

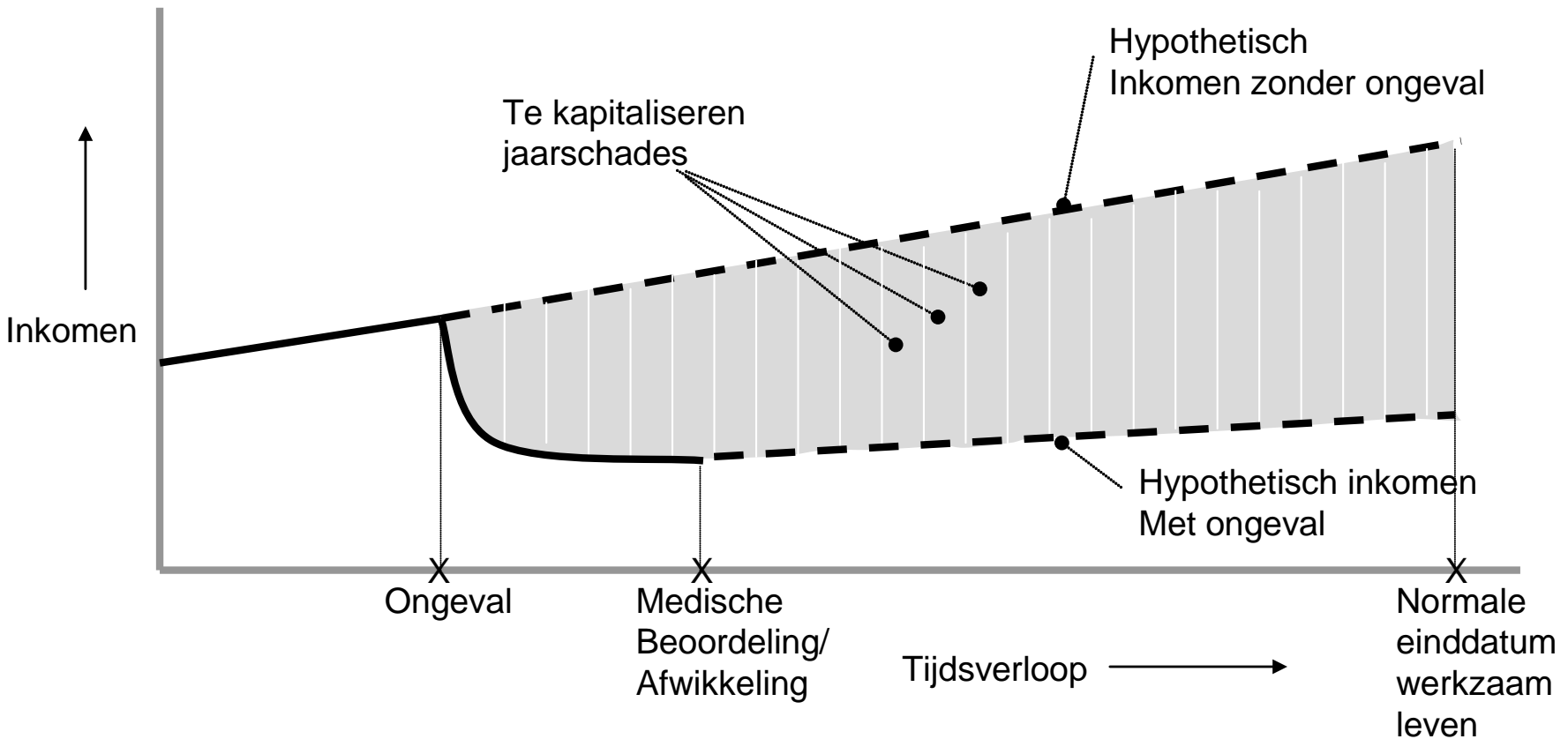
De expertise in het kader van wettelijke aansprakelijkheid

Aspecten van wettelijke aansprakelijkheid ('letselschade')

- Juridisch kader: het privaatrecht: soms een contract tussen partijen (werkgever, dokter), anders 'onrechtmatige daad' (verkeersongeval)
- Civiele sector rechtbank, hoogste rechter de Hoge Raad der Nederlanden (HR)
- Aanwijzingen van de rechtspraak in de 'Leidraad deskundigen in civiele zaken' (www.rechtspraak.nl > Procedures > Landelijke regelingen > Civiel recht > Leidraad deskundigen in civiele zaken)
- Partijen: de benadeelde versus (de verzekeraar van) de aansprakelijke partij
- Inzet: in beginsel volledige schadevergoeding: **vergelijking met situatie zonder ongeval of ziekte**
- Criterium: de wettelijke regeling in het Burgerlijk Wetboek zoals uitgewerkt in de rechtspraak
- Knelpunten: afhankelijk van soort expertise

Schematische weergave bepaling omvang arbeidsvermogensschade

Typisch voor letselschade: het belang van de hypothetische situatie zonder ongeval

- Bij particuliere verzekeringen is de hoogte van de uitkering vastgelegd in de polis: bij AOV het verzekerde inkomen, bij OV een verzekerd bedrag
- Bij sociale verzekeringen is de hoogte van de uitkering vastgelegd in de wet: bij de WIA een percentage van het laatst verdiende loon
- Bij letselschade moet schade worden vergoed: dat veronderstelt de bepaling van het verschil tussen de situatie met ongeval, en de hypothetische situatie zonder ongeval

Gevolg: causaliteit bij letselschade is een tamelijk specifiek leerstuk

Juristen gebruiken begrippen als 'ruime toerekening' en 'predispositie'

Strekking van het leerstuk:

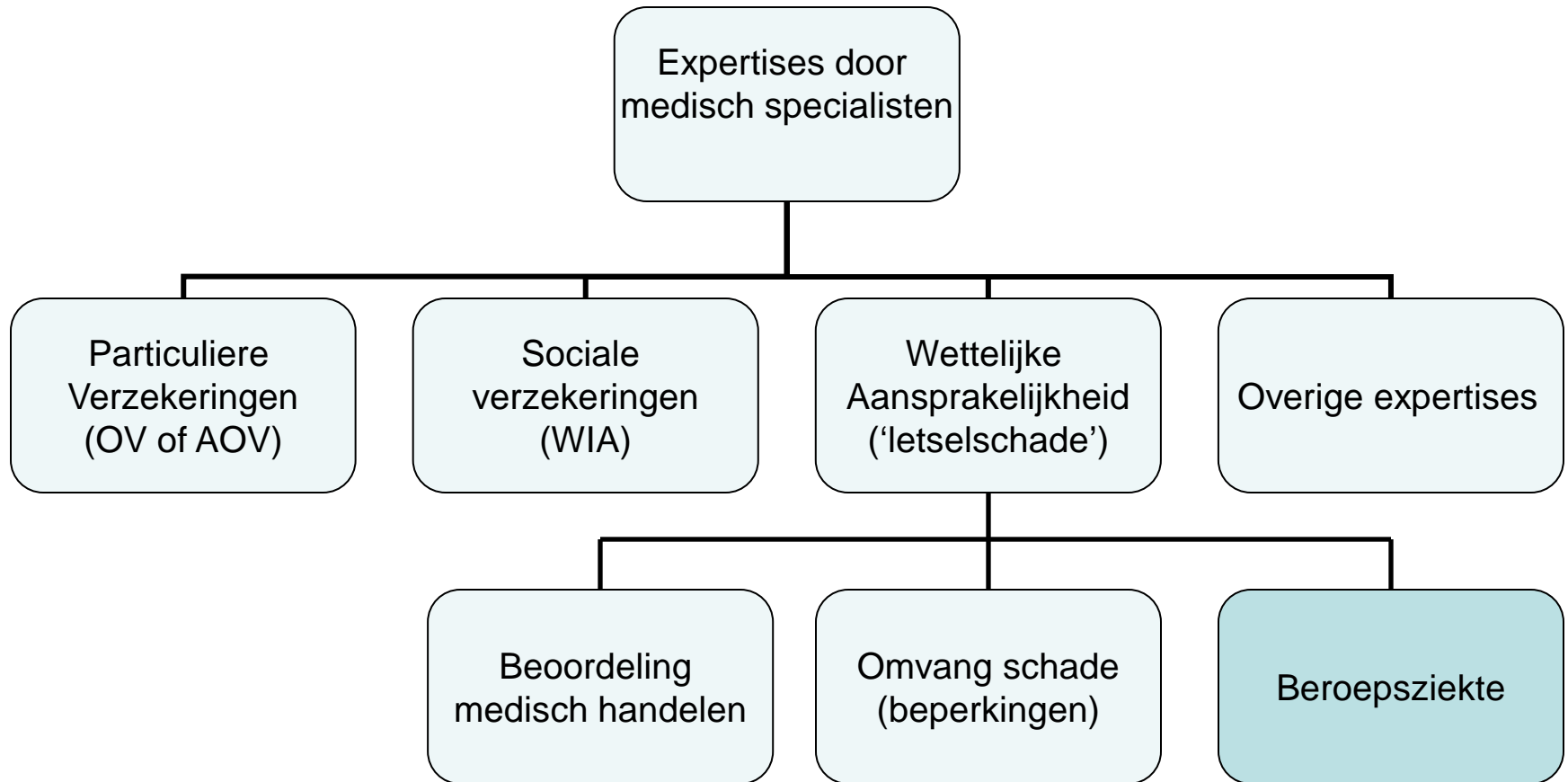
Predisposities (of pre-existenties) kunnen relevant zijn voor de omvang van de schadevergoeding, maar alleen wanneer zij **onafhankelijk van de gebeurtenis waarvoor aansprakelijkheid bestaat** tot uitval uit het arbeidsproces zouden hebben geleid.

De benadeelde krijgt hierbij een zeker voordeel van de twijfel.

Juridische causaliteitscriteria => afhankelijk van de juridische context

<i>Context</i>	<i>Criterium</i>	<i>Medische beroepsgroepen</i>	
Civiele aansprakelijkheid	Causaal verband met fout Ruime toerekening, Predispositie (vergelijking met situatie zonder ongeval)	Medisch adviseur	Bedrijfsarts NCvB
Particuliere verzekeringen	Ex polis (veelal beperkte omschrijving) (polisbepalingen)		
Sociale verzekeringen	Schattingsbesluit Arbeidsongeschiktheids- wetten bijv. 'ziekte' of 'gebrek' in de zin van de WIA (ziek is ziek)	Verzekerings artsen	Expertiserend Specialist

De expertise bij beroepsziekten

Typisch voor beroepsziekte: de vraag of de klachten wel door blootstelling zijn veroorzaakt.

1. Er kan onzekerheid / onenigheid bestaan over de (mate van) blootstelling
2. Er kan onzekerheid / onenigheid bestaan over de aard van de klachten
3. Er kan onzekerheid / onenigheid bestaan over de causale relatie tussen (1) en (2)

Causaliteit in het civiele aansprakelijkheidsrecht

Stap 1. is er 'conditio sine qua non-verband'?

'Wegdenkoefening' => was de schade er ook geweest zonder normschending?

Bij beroepsziekten gaat het vooral hierover

Stap 2. 'Toerekening'

Hierbij gaat het om de vraag of ook verder in de causale keten gelegen schadeposten allemaal moeten worden vergoed

Dit speelt vooral een rol bij de omvang van de schade

Artikel 7:658 lid 1 BW

De werkgever is verplicht de lokalen, werktuigen en gereedschappen waarin of waarmee hij de arbeid doet verrichten, op zodanige wijze in te richten en te onderhouden alsmede voor het verrichten van de arbeid zodanige maatregelen te treffen en aanwijzingen te verstrekken als redelijkerwijs nodig is om te voorkomen dat de werknemer in de uitoefening van zijn werkzaamheden schade lijdt.

Artikel 7:658 lid 2 BW

De werkgever is jegens de werknemer aansprakelijk voor de schade die de werknemer in de uitoefening van zijn werkzaamheden lijdt, tenzij hij aantoont dat hij de in lid 1 genoemde verplichtingen is nagekomen of dat de schade in belangrijke mate het gevolg is van opzet of bewuste roekeloosheid van de werknemer.

Artikel 7:658 lid 2

Kenmerkende elementen:

- Strenge norm (bijna-risicoaansprakelijkheid)
- Omkering bewijslast m.b.t. tekortkoming
- Omkering bewijslast m.b.t. causaal verband
- Beperking 'eigen schuld' verweer tot opzet of bewuste roekeloosheid

Echter: alléén voor schade geleden 'in de uitoefening van de werkzaamheden'

‘In de uitoefening van de werkzaamheden’

Let op: het hele systeem van artikel 7:658 komt pas in beeld zodra vaststaat dat de schade is geleden ‘in de uitoefening van de werkzaamheden’

Bij arbeidsongevallen volgt doorgaans eenvoudig uit de toedracht dat hieraan is voldaan.

Bij multicausale beroepsziekten kan dit echter een belangrijk strijdpunt zijn

Een ook dan is de werknemer er nog niet

- Voor schadevergoedingsplicht van de werkgever is niet voldoende dat causaal verband bestaat met het *werk* (zoals we zullen zien is dit wel een heel belangrijke tussenstap)
- Voor schadevergoedingsplicht van de werkgever is noodzakelijk dat causaal verband bestaat met een *tekortkoming van de werkgever in de nakoming van zijn veiligheidsverplichtingen*
- Consequentie: bij causaal verband met *werk*, maar niet met een *tekortkoming* van de werkgever (bijv. omdat het risico nog niet bekend was) => geen schadevergoedingsplicht van de werkgever (bij een verzekeringsstelsel zoals bijv. in Duitsland is dat anders)

Bewijs van causaal verband bij artikel 7:658

Twee stappen:

- Preliminair bewijs dat de schade is ontstaan 'in de uitvoering van de werkzaamheden'
=> Rust in beginsel op werknemer
- Vervolgbewijs dat schade ontstond door schending veiligheidsverplichting
=> Bewijslast van het tegendeel rust op werkgever

Consequenties van dit systeem:

- Wanneer vaststaat dat de oorzaak van de schade is gelegen ‘*in de werkzaamheden*’ is de werknemer er nog niet – daarvoor is nodig dat de oorzaak ligt in een *tekortkoming* van de werkgever – maar de bewijsproblemen liggen bij de werkgever. De werknemer heeft de wind in de rug.
- Maar wanneer *niet* vaststaat dat de oorzaak van de schade is gelegen ‘in de werkzaamheden’ - bijvoorbeeld omdat het gaat om gezondheidsklachten waarvoor ook factoren buiten het werk causaal kunnen zijn - heeft de werknemer een groot (bewijs)probleem.

Tegemoetkomingen aan de werknemer

1. Een bepaalde bewijslastverlichting bij beroepsziekten: het bij een zekere waarschijnlijkheid aannemen van het bestaan van causaal verband, waar dan de werkgever (in theorie) nog tegenbewijs op kan leveren . Dit wordt in juridische kringen ook wel de ‘(arbeidsrechtelijke) omkeringsregel’ genoemd.
2. Wanneer causaal verband zich slechts laat uitdrukken in waarschijnlijkheden => mogelijkheid van een tussenoplossing waarbij de werkgever een schadevergoeding moet betalen naar rato van de waarschijnlijkheid van het bestaan van causaal verband. Men spreekt dan wel van ‘proportionele aansprakelijkheid’.